

---

## Nova evangelizacija i teolozi

Početak ove godine tajništvo Biskupske sinode u Rimu objavilo je *Smjernice (Lineamenta)* buduće redovite XIII. biskupske sinode, koja bi se trebala održati od 7. do 28. listopada 2012. godine na temu: *Nova evangelizacija za prenošenje kršćanske vjere*. Obilni pripremni materijal koji je poslan, kao što je uobičajena praksa, biskupima i biskupskim konferencijama Katoličke crkve (uključujući i Istočne Crkve posebnoga prava), dikasterijima Rimske kurije i unijama redovničkih poglavara, predstavili su generalni tajnik Biskupske sinode mons. Nikola Eterović i dotajnik mons. Fortunato Frezza.

Opširni tekst *Smjernica*, nakon prezentacije mons. Eterovića u kojoj podsjeća na 45-godišnju povijest biskupskih sinoda i poticaje za izbor ove teme, te odluku pape Benedikta XVI. o njezinom XIII. redovnom zasjedanju, podijeljen je u uvod, tri poglavlja i zaključak. Svaki dio, nakon izlaganja tematike, završava postavljanjem konkretnih pitanja na koja se očekuju precizni i praktični odgovori, koji trebaju pomoći da se relativno brzo načini drugi korak prema održavanju sinode, a to je sastavljanje radnog materijala, odnosno *Instrumentum laboris* za samu sinodu.

Otkad je papa Ivan Pavao II., u svom prvom pohodu Poljskoj 1979. godine upotrijebio termin *nova evangelizacija*, te ga potvrdio u pohodima i govorima o evangelizaciji u Latinskoj Americi, tom se sintagmom upućuje na mnogovrsna nastojanja oko pronalazanja novih putova prenošenja i svjedočenja Radosne vijesti u sredinama i društvima koje su nekad bile prožete kršćanskim vrednotama a danas ih zaboravljaju ili ih čak posve nijeću. Bitna značajka i novost nalazi se u nastojanju da se ne prevede stvarne situacije i potrebe suvremenih ljudi te da se ne zanemari značaj suvremene kulture, dakako i onda kad ona znači odbijanje vjere i egzistencijalnih uporišta u vjeri, kad otežava razumijevanje i prihvaćanje kršćanskih vrednota te gubi iz vida ne samo eshatološku nego i zemaljsku budućnost, usmjeravajući se isključivo na ono što je sadašnje i

privremeno. Dakako, to poziva i na ispitivanje savjesti o krivnji kršćana i cijele Crkve, na priznanje vlastite odgovornosti, često najviše grijehom propusta.

Uvodni dio *Smjernica* ima nakanu pojasniti *status quaestionis*, odnosno razložiti hitnost i dužnost nove evangelizacije u današnjemu svijetu. Nedavna ustanova *Papinskoga vijeća za promicanje Nove evangelizacije* jedan je od praktičnih odgovora na izazove koji su pred Crkvom, svjesnom da naviještanje Radosne vijesti pripada njenom bitnom poslanju. U vremenima dubokih kulturnih, društvenih i ekonomskih promjena Crkva je obvezatna tražiti nove putove naviještanja i načine svjedočenja poruke spasenja. *Smjernice* jasno upućuju na svijest Crkve da na moderne izazove nije lako odgovoriti, te stoga u njima čak traži mogući oslonac smatrajući da ih se može uzeti poput pitanja koja u sebi već sadrže znatne elemente budućeg odgovora. Četiri grupe pitanja, postavljene već u uvodu, jasno upućuju na najvažnije praktične teme, a to su pitanja unutrašnje crkvene komunikacije, razlikovanja između nadahnuća Duha Svetoga i vlastitih nagnuća, ukorjenjivanja svijesti o potrebi nove evangelizacije u sve pore Crkve, te razotkrivanja oblika i struktura što je priječe.

Prvo poglavlje obrađuje temu *vremena* nove evangelizacije. Dakako, radi se o sadašnjosti, u kojoj kao da se mnogi – služeći se svetopisamskom slikom – nalaze u predvorju hrama, zvanom *predvorje pogana*. U praksi su tu ne samo oni koji nisu došli u dodir s evanđeljem Isusa Krista, ateisti i agnostici (koji se često puta jako boje i pomisli na kršćanski navještaj, pa ga optužuju kao znak netolerancije!), nego možda još i prije oni koji su formalno članovi Crkve, ali im to istinski ne određuje život. Scenarij ovoga vremena moguće je, prema *Smjernicama*, cjelovito vidjeti tek kad se za prosudbu vremena u obzir uzme društvenu, kulturnu, ekonomsku, znanstveno-tehnološku, komunikacijsku, političku i religioznu dimenziju.

Posve sažeto (i dakako pojednostavljeno) može se reći da *kulturnu dimenziju*, ne samo na ne/kršćanskom Zapadu, bitno označava fenomen *sekularizacije*, u kojoj je gubitak gramatike vjere duboko povezan s agresivnim protukršćanskim i protucrkvenim relativizmom, što ima teške antropološke posljedice na svakodnevni život pojedinca i društva, nudeći mu surogate religioznosti i duhovnosti. *Socijalna je dimenzija* svakako obilježena fenomenom *migracije*, koji mijenja etnički zemljopis, počevši od gradova do čitavih naroda i kontinenata. U novoj klimi fluidnosti brišu se granice, smanjuje se prostor za tradicije i često puta dokida

iskonski identitet. S druge strane to otvara nove prostore susreta i solidarnosti, što znači i nove prilike za evangelizaciju.

*Sredstva društvenog priopćavanja* bitno određuju treću značajku ovoga vremena, a to je *oblikovanje kolektivne svijesti*. Mogućnosti i dosezi novih medija pripomogli su ekonomskoj, političkoj i kulturnoj globalizaciji, ali su također i otvorili Pandorinu kutiju nebrojenih mogućnosti manipulacije pojedincima i masama, od onih koje vode prema sve većem egoizmu, do otuđenja kroz gubitak objektivnih vrednota. No, otvara se također i prostor posve *novih areopaga*, koji zahtijevaju nova znanja i nove oblike kršćanskog navjestiteljskog djelovanja. *Znanstveno-tehnološki napredak*, koji je na jednoj strani pridonio boljitku života i unaprijedio ekonomiju, na drugoj strani nije donio pravednost i mir, nego čak prijeti još većim jazom između Sjevera i Juga. Štoviše, sam se napredak sve češće postavlja kao novi idol, novi objekt obožavanja. *Politika* velikih sila nakon pada velikih ideologija XX. stoljeća, sve više teži globalnom konsenzusu oko podjele moći koja služi da se opći resursi što više iskoriste za vlastite prohibitke, dakako, na štetu najslabijih.

Kako se je kršćanima postaviti prema sadašnjem vremenu? Ostvariti praktičnu zadaću prenošenja evanđeoske nade sigurno nije moguće pojedinačno, nego samo zajedno, barem u perspektivi kršćanske suradnje i jedinstva. Budući da je ovo vrijeme masovne i nedvojbene potrage za duhovnošću, to predstavlja velik izazov i priliku za svjedočenje autentičnog kršćanskog iskustva koje svoj izvor ima u evanđeoskom radikalizmu. Uz to postaje očito da više nije moguće razdvajati prvi navještaj od pastoralne brige i nove evangelizacije. Crkva dakle mora postati svjesna misijske zadaće i tamo gdje je prvi navještaj odavno posijan.

Tako dolazimo do samoga središta *Smjernica*, a to je *evangelizacija kao navještaj Isusa Krista*. Radosna vijest je ne samo vijest o Isusu Kristu – nego je sam Isus Krist Radosna vijest. Navještaj vjere je otvaranje vrata susretu s Kristom, u Duhu Svetomu, da bi Boga mogli doista zvati svojim Ocem. Novu evangelizaciju omogućava i potpomaže sve što omogućava i potpomaže susret s Kristom, odnosno kao što veli Benedikt XVI.: “U početku ne stoji neka etička odluka ili velika ideja, nego susret s događajem, s Osobom koja život otvara novim obzorima” (usp. br. 11). Dakle, projekt nove evangelizacije zahtijeva od kršćana i čitave Crkve promišljenu, slavljenu, življenu i molitvenu vjeru. Iz te vjere moguće je ponuditi živu Riječ, izgraditi utemeljenu pedagogiju prijenosa vjere s mnogostrukim metodama, ali uvijek u trajnoj vjernosti Objavi i Otajstvu. To je zadaća cijele Crkve, ali se može ostvariti samo počevši od lokalne razine, od mjesne Crkve. Ne može se ostvariti zauzetošću malog broja svećenika nego

jedino uključivanjem velikog broja vjernika laika, dakako i kroz nove i prilagođene strukture. Način navještaja ne može biti samo odgovor i obrana vjere (*apologia*) pred napadima i prigovorima, nego ponajprije evanđeoski žar u osobnom kontaktu, kroz prakticiranje Kristove zapovijedi ljubavi. Samo tako će biti moguće oblikovati žive vjerničke krugove, koji će biti sposobni nadići legalizam ili opasnost svođenja evanđelja na puki socijalni ili čak samo politički program.

Treće poglavlje u *Smjernicama* posvećeno je *uvođenju u kršćansko iskustvo*. Kršćanska tradicija od početka pozna postupak inicijacije u kojemu se kroz navještaj i katehezu, kroz upućivanje u bogoštovlje i molitvu, te na eminentan način kroz sakramente inicijacije, pristupniku širom otvaraju vrata kršćanskog iskustva. Nije potrebno podsjećati koliko se toga izgubilo upravo na ovom području, i kakve su sve posljedice toga gubitka. Slavlje sakramenata inicijacije danas redovito jedva da ima ikakve veze s autentičnim kršćanskim iskustvom vjere, a gubitkom sakramentalnog temelja lako se iskrivljuje, lomi i konačno ruši promišljeni, doživljeni i aktualno svjesni osobni odgovor na Božji govor. Nužno je, dakle, da se u projekt i provođenje nove evangelizacije ozbiljno uključi obnova uvođenja u vjeru. To, dakako, pretpostavlja jasno tumačenje (pitanje istina vjere), te odgoj i rast u vjeri. Da je u svemu tome presudna osoba navjestitelja, nije potrebno isticati, kao i to da smo na terenu na kojem se postavlja najviše praktičnih pitanja, a sva se mogu svesti na isti zajednički nazivnik: Kako to izvesti?

\* \* \*

Projekt *Nove evangelizacije* ima pred očima *Crkvu budućnosti*, oživljenu i osnaženu duhom Pedesetnice, koja u novom vremenu radosno naviješta i svjedoči Krista koji je "isti jučer, danas i uvijek" (Heb 13,8). U *Smjernicama* se, začudo, ne spominje ni teologija ni teolozi. Zašto? Zar *novoj evangelizaciji* teologija nije potrebna? Zar se je možda teologija toliko odijelila od života vjere da više može štetiti nego koristiti? Ili tu pak vlada neki prikriveni strah i nepovjerenje?

U svakom slučaju, iskreno držim da se svaki teolog (koji, dakako, osobno vjeruje u Krista Spasitelja i spasenjsko posredništvo Crkve) treba zapitati: *Koja je moja zadaća i što ja mogu učiniti da Radosna vijest spasenja odjekne do kraja svijeta, kako bi se što veći broj ljudi susreo s Kristom, Raspetim i Uskrsnulim, Gospodinom i Spasiteljem svih ljudi i svega svijeta?* Tko pak ovo osobno pitanje zanemari, a okrene se samo traženju promjena struktura, ne znam s kojim se pravom može zvati ne samo kršćanskim teologom, nego i iskrenim kršćaninom!?

Ante Mateljan